

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СВІТЛІ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти та молодих учених

м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ, ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ТА МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ
УКРАЇНИ В СВІТЛІ СУЧАСНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ**

Матеріали

IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти та молодих учених

м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р.

УДК 368:339.97

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення №105 від 31 січня 2023р.). Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 8 від 24.04.2023 р.).

Редакційна колегія:

Н.Г. Шарата – д-р пед. наук, професор;
О. М. Усикова – д-р екон. наук, доцент;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор;
Т. І. Лункіна – д-р екон. наук, професор кафедри;
А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент;
О. І. Мельник – канд. екон. наук, доцент;
С. В. Сирцева – канд. екон. наук, доцент;
Ю. Ю. Чебан – канд. екон. наук, доцент;
О. А. Боднар – канд. екон. наук, доцент кафедри.

Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. 47 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів», на якій обговорювались питання страхового захисту підприємництва та особистості в умовах військової агресії; напрями підвищення результативності діяльності страхових компаній; стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку в умовах євроінтеграційних змін; розвиток діджиталізації страхового ринку України.

Відповідальність за достовірність наведених у матеріалах даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

УДК 368:339.97

© Миколаївський національний аграрний університет, 2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ»

Гаврилюк Д. С. Страхова діяльність в умовах російської агресії	7
Ден Ю. О. Страхування інвестиційної діяльності в умовах військового стану.....	9
Крижова В. А. Перешкоди розвитку страхування на сучасному етапі.....	11
Круть В. О. Сучасний стан страхового ринку України в умовах війни.....	15
Пряслова Н. М. Працювати, не можна зупинятися: страхування бізнесу під час воєнного стану.....	16
Рудь Н. В. Особливості страхування в Україні під час воєнного стану.....	19
Шевченко А. В. Боднар О.А. Система соціального страхування України в умовах війни.....	21
Яценко К. С. Особливості страхування життя працівників: обліково-податковий аспект.....	23

СЕКЦІЯ «НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ»

Коваль П. О. Забезпечення ефективності діяльності страхових компаній.....	27
Фещенко Я. Б. Ведення страхової діяльності в Україні на прикладі страхової компанії.....	29
Яблуновська Г.С. Резерви страхових компаній України.....	31

СЕКЦІЯ «РОЗВИТОК ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ»

Кугляр А. А. Цифровізація страхового ринку в період трансформаційних змін.....	33
Нестерчук Т.В. Кібератаки як причини активного розвитку кіберстрахування.....	35
Рагуліна А. О. Діджиталізація страхового ринку	38
Снідко Є. А., Мікуляк К. А. INSURTECH як напрям розвитку страхування.....	40
Ткачук А. М. Процес діджиталізації страхового ринку в умовах цифровізації.....	43
Цибулькіна А. С. Роль інформаційних технологій у діяльності підприємств.....	45

СЕКЦІЯ «СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ»

Гаврилюк Д. С.,

здобувач вищої освіти факультету управління, підприємництва та права
Науковий керівник – **Нікольчук Ю. М.**, кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту, Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький

СТРАХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Під час дії воєнного стану в Україні економіка нашої держави поставлена на паузу. На сьогоднішній день немає жодної галузі, яка б не постраждала від вторгнення росії в Україну. Страхова галузь, ймовірно, отримає низку позовів за воєнними полісами від суден, пошкоджених або втрачених морськими мінами, ракетними атаками та бомбардуваннями в зоні конфлікту в Чорному та Азовському морях. Страховики також можуть зіткнутися з претензіями за полісами морської війни від суден і вантажів, заблокованих або захоплених в українських портах та прибережних водах російською блокадою.

На жаль, руйнування та збитки є невідворотними наслідками війни. З іншого боку, страхування є механізмом, який загалом спрямований на забезпечення компенсації та відшкодування збитків. Проте у кожного правила є винятки, і війна є одним із таких винятків для страхування.

Зауважимо, що положення страхування різних страхових компаній на випадок війни відрізняються в залежності від умов конкретного договору. Як правило, всі договори страхування містять пункт про те, що збиток, заподіяний внаслідок військових дій, не є страховим випадком. Це означає, що сам по собі факт введення воєнного стану не повинен бути підставою для невизнання випадку страховим і відмови у виплаті страхового внеску.

Страховим випадком є подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми страхувальнику (ч.2 ст. 8 Закону України «Про страхування») [1]. Наприклад, шкода завдана в результаті бойових дій (обстрілів та бомбардування) ще не визначається страховим випадком. Переважно страхові компанії виплачують страхове відшкодування у звичайному порядку відповідно до усіх вимог договору та законодавства. Система страхових відносин в Україні забезпечує права, свободи і законні інтереси клієнтів страхових компаній навіть під час воєнного стану.

Але слід зазначити, якщо характер збитків однозначно вказує на те, що вони отримані в результаті військових дій, то звичайний договір страхування не дозволить отримати компенсацію. Для цього випадку існує особливий вид страхування від військових ризиків, який після 2014 року дещо поширився в прикордонних з ОРДЛО регіонах. Через високу ціну цей вид страхування не набув великої популярності і використовувався у виняткових випадках.

Сам факт війни чи воєнного стану, який діє з 24 лютого до сьогодні, не може бути підставою для відмови у виплаті страховки. Проте сучасні реалії не звільняють жодну зі сторін від зобов'язань по договору. Форс-мажор може вважатися лише законною підставою для відстрочення виконання обов'язку без жодної відповідальності за це. Це означає, що всі права та обов'язки сторін, які укладають такий договір, залишаються в силі.

На даний момент страховий ринок не має підстав для оптимізму щодо найближчого майбутнього. Треба визнати, що страхування, на жаль, не є однією з ключових галузей економіки. Страхування можна розглядати скоріше як додатковий інструмент, що дозволяє знизити ризики. І тому очевидно, що після перемоги фінансові ресурси будуть спрямовані на відновлення інфраструктури, житла, заводів, транспорту, а не на їх страхування. Наприклад, якщо Ви хочете застрахувати нерухомість, її спочатку потрібно відбудувати або придбати. В умовах обмежених фінансових ресурсів ресурси будуть спрямовані на першочергові потреби, тому питання страхування залишиться на другому плані.

Виняток можуть становити лише окремі види обов'язкового страхування, наприклад, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Враховуючи обов'язковість цього виду страхування, обсяг продажів, якщо зменшити, буде не таким великим, як при добровільному страхуванні.

Тому страхування – це той напрямок підтримки, якому держава повинна буде приділити особливу увагу та запровадити заходи, які дозволять підтримати галузь, наприклад, шляхом зменшення податкового навантаження чи зміни регуляторних вимог.

Список використаних джерел:

1. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. № 85/96 – ВР.(зі змінами та доповнення). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 12.04.2023 р.)
2. Страхування під час воєнного стану: чи є шанси на відшкодування. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya (дата звернення 12.04.2023 р.)
3. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? URL: <https://eba.com.ua/shho-zminuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення 12.04.2023 р.)
4. Бурковська А. В., Хоренженко В. В. Розвиток фінтех-індустрії у кризовий період. Modern Economics. 2020. № 20(2020). С. 36-40. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-06).

Ден Ю. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник - **Боднар О.А.**, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення РФ стало справжнім випробуванням і перевіркою на міцність кожної сфери економіки України. В особливій зоні ризику опинились інвестиції, оскільки залучати інвесторів, як українських, так і іноземних, стало набагато складніше. Окрім ризиків, пов'язаних з російською агресією, існують й інші фактори, що послаблюють зацікавленість інвесторів у цілому, серед них: слабе залучення України у виробничі ланцюги доданої вартості у світовій економіці; значна частка тіньового бізнесу та доходів; вагома частка сільського господарства, достатня для забезпечення продовольчої безпеки; значна частка великого виробництва, яке працювало навіть у пікові періоди, постійні зміни нормативного регулювання, складне адміністрування податків та валютні обмеження [1].

Під інвестиційною діяльністю розуміють діяльність, пов'язану з придбанням й реалізацією необоротних активів, а також зі здійсненням фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [2].

Аналізуючи проблеми і виклики, що можуть спіткати інвестиційну діяльність підприємства, постає питання гарантії захисту та страхування залучених коштів.

Страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [3].

Як свідчить досвід інших країн, забезпечення страхування інвестиційної діяльності в умовах війни здійснюється завдяки спеціальних установам. Вони поділяються на національні - страхові агенства, що залучують державні кошти та надають гарантії національним інвесторам, та міжнародні - різні міжнародні організації. Найбільш відомими міжнародними організаціями зі страхування інвестиційної діяльності є: Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA); Державне експортно – кредитне агентство Японії (NEXI), Державне експортно – кредитне агентство Італії (SACE), Департамент гарантування експортних кредитів Великобританії (ECGD),

Бельгійське експортно - кредитне агентство (ВЕСА). Вони займаються гарантуванням і страхуванням іноземних інвестицій та експортних кредитів.

Вже зараз досягнуто згоди між Мінекономіки України та MIGA про пілотний проект обсягом \$30 млн. Паралельно з цим у Верховній Раді зареєстрований законопроект №9015 про страхування інвестицій від воєнних ризиків [4]. Кабінету міністрів та Національному банку України доручено розробити та запровадити всі необхідні нормативні документи для того, щоб цей закон запрацював.

Отже, страхування інвестицій в Україні є досить новим видом страхування, а тому, виникає необхідність чіткого механізму страхування інвестиційної діяльності, що дозволить покращити та пришвидшити інвестиції в країні. Спираючись на досвід інших країн, Україна вже зараз вибудовує модель страхування, що буде включати в себе національні та міжнародні страхові агентства. Завдяки такому поєднанню інвестори матимуть можливість уникнути ризиків, пов'язаних з військовою ескалацією. Вже зараз Уряд України, Кабінет Міністрів та Національний банк веде активну роботу по запровадженню механізму страхування інвестиційних ризиків.

Список використаних джерел:

1. Луцик Ю. О. Актуальні виклики і загрози економічній безпеці України. *Modern Economics*. 2022. № 35(2022). С. 85-90. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V35\(2022\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V35(2022)-13).
2. Яценко О. В. Державне регулювання регіональної інвестиційної діяльності. *Modern Economics*. 2022. № 34(2022). С. 123-129. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-19](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-19).
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.04.23).
4. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41349> (Дата звернення 12.04.23).

Крижова В. А.

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Довгаль О. В.**, доктор економічних наук, професор,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Завдяки розвитку України як незалежної та демократичної держави з ринковою економікою, виникли умови, які сприяли виходу країни на міжнародний ринок страхових послуг. Нова система господарювання в Україні суттєво змінила організацію страхової справи. Ця галузь економіки показує стабільний щорічний ріст обсягів наданих послуг, що робить страхування в Україні однією з найбільш ефективних галузей, що забезпечує збільшення рівня страхового захисту майна в країні. Навіть при номінальному зростанні обсягів страхового ринку, його вклад у внутрішній валовий продукт залишається невеликим. Тому проблеми, пов'язані з розвитком українського ринку страхування, залишаються актуальними й досі.

Україна змогла вийти на міжнародний ринок страхових послуг завдяки розвитку певних умов, які сприяли цьому процесу. Однією з головних цілей розвитку страхового ринку є збільшення рівня страхового захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб, що дозволяє зменшити витрати держави на попередження та ліквідацію наслідків стихійних лих, катастроф та техногенних аварій. Низький рівень страхової культури є однією з найбільш серйозних перешкод для розвитку страхової галузі в Україні. Населення не усвідомлює необхідності страхування як складової частини захисту життя, здоров'я та майна від різних ризиків. При цьому слід зауважити, що страхова культура розділяється на страхову культуру фізичних осіб та страхову культуру юридичних осіб, оскільки послугами страхових компаній користуються як приватні особи, так і підприємства. Ця проблема в Україні особливо гостро постає, адже порівняно з іншими країнами світу, страхова культура населення та бізнесу є досить низькою. Необхідно проводити постійну роботу щодо підвищення страхової грамотності населення та підприємств, щоб забезпечити стабільний розвиток страхового ринку в Україні. У порівнянні з країнами з високорозвиненими економіками, рівень страхової культури в Україні значно нижчий, що призводить до того, що громадяни переважно залежать від державної допомоги або допомоги від родичів як основного засобу захисту, не забезпечуючи ефективного розвитку страхового ринку та повного захисту своїх майнових інтересів. [1, с.107].

Україна стикається зі значним числом проблем, які перешкоджають розвитку страхування життя в країні. Низький рівень довіри громадян, відсутність гарантій у разі банкрутства страхової компанії, недостатні права споживачів страхових послуг, низька платоспроможність населення,

збитковість підприємств, відсутність привабливих інвестиційних інструментів для страховиків, недосконалий механізм недержавного пенсійного страхування та недостатній рівень кадрового та наукового забезпечення - все це заважає ефективному розвитку страхової галузі в Україні. Однак, якщо уряд зможе вирішити ці проблеми, страхування матиме потенціал стати ефективним механізмом підтримки національної економіки та забезпечити захист від непередбачуваних витрат та збитків для підприємств та окремих громадян, не потребуючи значних коштів з державного бюджету. Необхідно активно займатися створенням умов, які б допомагали розвитку страхування життя в Україні. Для цього потрібно проводити високоякісні наукові дослідження та послідовно реалізовувати практичні заходи з боку держави, страхових компаній та всього суспільства. Тільки так можна досягти позитивного результату в цій сфері та створити сприятливе середовище для забезпечення громадян і підприємств надійним захистом своїх майнових інтересів.

Страхування життя - це необхідна складова довгострокових інвестицій в економіку країни, яка може значно підвищити її конкурентоспроможність. Розвиток ринку страхування життя є показником економічного зростання та розвитку інвестиційного ринку країни, що в свою чергу сприяє підвищенню її привабливості для іноземних інвесторів та забезпечує стабільність фінансової системи. Тому, важливо підтримувати та розвивати ринок страхування життя в країні. [2, с.57]

Можна виділити наступні основні проблеми, які стримують розвиток ринку страхування життя в Україні:

– не дивлячись на те, що страхова галузь зазнає прогресу, існують значні недоліки у правовій системі, включаючи неповну законодавчу базу, недосконале регулювання страхового посередництва та недостатній контроль держави над страховою діяльністю;

– у несформованій економіці, характерній для України, існує ряд проблем, що гальмують розвиток страхового сектору. Серед них можна виділити високий рівень інфляції, що призводить до знецінення грошових коштів та утруднює стабільний розвиток страхового ринку. Також проблемою є експансія неконтрольованого іноземного капіталу в страховий сектор, що може призвести до зниження якості страхових послуг та порушення конкуренції на ринку;

– низький рівень довіри споживачів;

– причини, що лежать у площині тіньової економіки, такі як шахрайство страхувальників, фіктивне «перестраховання», легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом; [3, с.108].

Для забезпечення подальшого розвитку страхування життя в Україні була прийнята Стратегія розвитку страхового ринку на період 2012-2021 років, що передбачала реалізацію заходів зі зміцнення прозорості та передбачуваності державної політики щодо страхового ринку, сприяння координації діяльності владних та недержавних інститутів та зменшення негативного впливу

непередбачуваних природних катастроф на економіку України. Реалізація даної стратегії мала на меті підвищення ефективності функціонування страхового ринку та забезпечення рівня захисту інтересів підприємств та окремих громадян України. [4] У 2018 році українські страхові компанії продемонстрували позитивну динаміку більшості показників, проте експерти передбачають, що наступний рік "частка" страхового ринку залишиться на тому ж рівні. Загалом, поточний рік став вдалим для страхового ринку завдяки державній політиці, спрямованій на забезпечення прозорості та передбачуваності в галузі страхування, координацію діяльності владних та недержавних інститутів, а також зменшення негативного впливу стихійних явищ та катастроф на економіку України. Для того, щоб покращити якість страхового ринку та створити потужне джерело внутрішніх довгострокових інвестицій, державна політика у сфері страхування повинна бути спрямована на кілька завдань. Перш за все, необхідно розвивати динамічний та сучасний страховий ринок, що пропонує широкий спектр страхових послуг та має розвинену інфраструктуру. Крім того, важливо забезпечити швидку та ефективну адаптацію українського страхового ринку до світових вимог фінансового регулювання та нагляду, а також активно співпрацювати з європейськими та міжнародними організаціями. Крім того, необхідно створити страховий нагляд, який відповідатиме міжнародним стандартам та буде спрямований на захист прав споживачів фінансових послуг.

Отже, з метою подолання кризових тенденцій на ринку страхування в Україні та покращення фінансового стану страхових компаній, необхідно виробити єдині методичні принципи організації і здійснення страхового посередництва, збільшити прозорість страхових компаній і ринку, створити єдину базу даних страховиків і реєстри незалежних посередників, встановити вимоги до платоспроможності страхових компаній на основі оцінки ризиків та якості активів, розробити механізми протидії порушенням термінів виплат страхового відшкодування та врегулювання ситуацій відмов від виплат, що підвищуватиме довіру населення до страхових компаній.

Список використаних джерел:

1. Хмелевський О. В. Страхування за умов фінансової кризи: тенденції розвитку та елементи пожевлення. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 2. Т. 1. С. 106-109.
2. Залетов О.М. Державне регулювання ринку страхування життя в Україні : дис. ... канд. екон. Наук :08.00.08 Київ, 2017. 213 с.
3. Радецька О.О. Ринок страхування життя в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 6. Т. 1. С. 222-224.
4. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2020 роки. Українська федерація убезпечення. URL: <http://surl.li/gjrpa> (дата звернення 15.04.23).

5. Шишпанова Н. О., Боднар О. А. Розвиток страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. / Електронне наукове фахове видання з економічних наук Modern Economics. №26. 2021. С.185-189.

Круть В. О.,

здобувач вищої освіти факультету управління, підприємництва та права
Науковий керівник – **Нікольчук Ю. М.**, кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту, Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут, м. Хмельницький

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Страховання трактують як вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [1].

Уже цілий рік Україні триває війна і саме вона несла свої корективи щодо функціонування страхового ринку. Правовий режим воєнного стану передбачає можливість обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб. При цьому самий лише факт запровадження воєнного стану не впливає на чинність будь-яких правочинів, у тому числі договорів страхування – всі права й обов'язки сторін залишаються чинними (з нижченаведеними застереженнями).

Війна в Україні належить до форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). Страховання не становить жодного винятку в контексті форс-мажорних обставин – сторони договору страхування можуть посилатися на дію таких обставин, як на підставу звільнення їх від відповідальності за невиконання умов договору (відповідні форс-мажорні застереження з посиланням на війну на практиці завжди включаються до договорів страхування).

За цей період вдалося вистояти та впорядкувати роботу у воєнний час. Тим часом на ринку все ж таки залишилися складні умови, у яких працюють страховики. Найбільшим викликом в умовах довготривалої війни є планування кроків розвитку ринку надалі. Хоча це й складно, проте робота триває. Через реалізацію операційних ризиків значна кількість учасників ринку вимушено призупинила або скоротила свою діяльність. Крім того, суттєво знизився попит на основні фінансові послуги.

За даними НБУ у 2022 році скоротилися надходження страхових премій за ризиковими видами страхування порівняно з аналогічними показниками

минулого року. Водночас знизилися страхові виплати та адміністративні витрати ризикових страховиків, що дало змогу утримати показники операційної ефективності та підвищити прибутковість. Страховики життя зберегли торішні обсяги страхових премій та прибутковість. Діяльність кредитних спілок надалі скорочувалася: обсяги активів та кредитування знижувалися. Разом з тим кредитні спілки завершили I квартал 2022 р. із незначним прибутком завдяки зменшенню адміністративних витрат, зростанню операційного доходу та помірним відрахуванням у резерви. Обсяг кредитування фінансовими компаніями та ломбардами також суттєво скоротився, що позначилося на їхніх фінансових результатах – обидва сегменти зафіксували чистий збиток [2].

У людей виникає безліч запитань і негативне враження з приводу користування страховими послугами. Тим часом, Україна займає не останнє місце за рівнем новітніх інновацій між світовим рейтингом. Ринок страхування в Україні є набагато менший порівняно з іншими розвиненими країнами. Це залежить від слабкої економіки та невеликим попитом на страхові послуги серед населення.

Найбільші страхові компанії України з початку російського вторгнення підтвердили чинність договорів страхування та свої зобов'язання з відшкодування за страховими випадками, що, втім не скасовує означені вище винятки. Аналогічної позиції дотримувалися страхові компанії і 2018 року, коли в окремих регіонах України вперше було введено воєнний стан.

Національний банк, як регулятор на ринку страхових послуг, 27 лютого 2022 року рекомендував страховикам спростити процедуру врегулювання випадків, що мають ознаки страхових, шляхом максимального використання електронних документів і копій необхідних документів у разі неможливості або ускладнення можливості отримання їх оригіналів, а також застосовувати інші засоби дистанційного врегулювання страхових випадків. Одна з таких спрощених процедур давно доступна громадянам – складення «європротоколу» за т. зв. «автоцивілкою». Крім цього, регулятор не проводитиме інспекційні перевірки учасників ринку страхових послуг і подовжує терміни подання ними річної фінансової звітності [3].

Отже, щоб ефективно розвивався страховий ринок необхідно удосконалювати у цій сфері всі аспекти послуг та запроваджувати нові інновації, щоб клієнт міг вільно та без проблем ними користуватися. Зауважимо, як правило, страховики не покривають «воєнні» ризики та виключають зони бойових дій і неконтрольовані урядом терени з території страхування. Невизначеність таких зон і територій може бути підставою для спорів зі страховиками, що сьогодні вимагає завчасної комунікації між сторонами договорів щодо цього питання.

Список використаних джерел:

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.04.2023 р.).
2. Огляд небанківського фінансового сектору. URL: <https://forinsurer.com/files/file00727.pdf> (дата звернення: 13.04.2023 р.).
3. Страхування під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (дата звернення: 13.04.2023 р.).
4. Бурковська А. В., Хоренженко В. В. Розвиток фінтех-індустрії у кризовий період. Modern Economics. 2020. № 20(2020). С. 36-40. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-06).

Пряслова Н.М.,

здобувачка інженерно-енергетичного факультету
Науковий керівник – **Курепін В.М.** кандидат економічних наук,
доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРАЦЮВАТИ, НЕ МОЖНА ЗУПИНЯТИСЯ: СТРАХУВАННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Більш як рік економіка України потерпає від кривавої війни, величезні збитки понесли підприємці. Але не зважаючи на негаразди, жорстокі руйнування та окупацію частини наших територій, вітчизняний бізнес намагається триматися на плаву, виживає та продовжує роботу.

Війна призводить до знищення інфраструктури, переміщує велику кількість людей, ці та інші фактори мають глибокий і тривалий вплив на економіку України. Такі обставини змусили власників бізнесів радикально змінювати формат роботи [1], деякі взагалі припинили свою діяльність, дехто підлаштувався під воєнні реалії та намагається розвиватися. Однак, в цілому, наразі головною задачею бізнесів є виживання.

Бізнесу потрібна підтримка [2]. І вона є. Попри настання форс-мажорних обставин у зв'язку з введенням воєнного стану страхові компанії в Україні продовжують працювати й виконувати свої страхові обов'язки згідно із законодавством. Але у сфері страхування з'явилося багато підводних каменів.

Незважаючи на те, що в умовах воєнного стану договір зі страхувальником діє, в деяких випадках не варто розраховувати на виплати страхової. Війна, той випадок при якому бізнес не отримує жодних виплат, якщо такі обставини не прописані в договорах. Саме така обставина є класичним винятком з правил страхування. Ризики, що не покриваються

договорами страхування - руйнування від снарядів, бомб, артилерії; конфіскація майна окупаційною владою та інші неправомірні дії на окупованих територіях; спалення автівок окупантами та все, що з цим пов'язане тощо, якщо ваше майно й було застраховане.

Страхування воєнних ризиків (на випадок війни або воєнних дій) це окремий вид страхування. Але він досить дорогий та зустрічається дуже рідко. До того ж страхові компанії найчастіше відмовляються від зазначеного виду страхування навіть за наявності коштів. Є великі ризики із-за війни без правил, тобто без дотримання Женевської конвенції, яку розв'язав агресор на нашій території. Таку відповідальність на себе ніхто не візьме.

Чому страховий поліс може не захистити бізнес від війни? У мирний час пошкодження від ризиків, наприклад стихійних явищ, відшкодовувались, то зараз такий випадок має бути класифікований як страховий (звісно, не внаслідок бойових дій). Страховики не мають відмовити у відшкодуванні, якщо на настання страхового випадку не вплинула війна.

Якщо у вашому договорі страхування є такий текст: «виключаються збитки внаслідок або в результаті бойових дій», «збитки під час бойових дій», «збитки на території бойових дій» відмова від страхових компаній може бути навіть за пошкодження грозою чи вітром, які відбувалися під час бойових дій.

Щоб уникнути каверзів у страхуванні під час війни слід пам'ятати що страхувати майно на територіях, контроль за якими втрачено, небажано. Причини такі: будь-які довідки компетентних органів будуть визнані незаконними [3]; представник страхової не зможе приїхати на огляд пошкодженого майна. Треба домовлятися зі страховиками, щодо таких страхових випадків. Їх треба фіксувати, а розглядатися вони можуть після повернення контролю за локацією.

При страхуванні втраченого прибутку від перерви у діяльності, страховики можуть обмежувати покриття, навіть при вашому бажанні зберегти страхове покриття у повному обсязі при поновленні договору страхування. Страховики масово відмовляються страхувати втрати прибутку через перерву в діяльності навіть внаслідок стихійних явищ. Відбувається це із-за погіршення логістики як в Україні, так і закордоном.

Війна дуже вплинула на сферу страхування, в рази зросли страхові ризики, складно передбачити страхові випадки. Наразі бізнесу треба враховувати наступні моменти:

- неможливо зареєструвати страховий випадок на тимчасово окупованих територіях;
- індивідуальний підхід страховиків до кожного страхового випадку;
- в умовах воєнного стану страховик не завжди зможе прибути на місце події, тому фіксувати подію потрібно самостійно (фото та відео пошкодження майна й підтвердження органів ДСНС, поліції тощо);

Отже, український бізнес опинився в унікальній ситуації, де є місце каверзам та прецедентам у страхуванні. І хоч від страхування очікувати

чарівних дій не варто, воне може виступати надійним захистом для бізнесу під час воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління професійними ризиками на вітчизняних підприємствах // Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 97-99.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11713>.

2. Костюк А. С. Бізнес у воєнний час: як змінилося законодавство // Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 21-24.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11726>.

3. Курепін В. М., Іваненко В. С. Сутність відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки // День Землі - Earth Day [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 31-33.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7042>.

4. Боднар О. А., Хоренженко В. В., Татаренкова Ю. В. Функціонування страхового ринку України в умовах пандемії COVID-19 / Електронний фаховий журнал «Ефективна економіка». №10. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/69.pdf.

Рудь Н. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Боднар О. А.**, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Незважаючи на складну ситуацію в країні, страховий ринок продовжує своє функціонування та відіграє досить значущу роль. Страхування є однією із послуг які надаються страховиками як фізичним, так і юридичним особам. Більшість страховиків організували свою роботу, здійснивши евакуацію співробітників у безпечніші регіони, забезпечивши віддалену роботу персоналу, збереження технічних засобів та баз даних, але водночас страхові компанії зіткнулися з серйозними викликами [1].

Дослідження ситуації щодо роботи страховиків у період військових дій дає можливість зазначити, що сьогодні на ринку нон-лайф працює 132 страхові компанії, з них 25 страховиків (9% загального обсягу ринку) не надали відповідей щодо діяльності у період війни, 17 страховиків (менше 2% обсягу ринку) заявили, що на час надання відповідей ще не налагодили процес виплати страхових відшкодувань [1].

Також на страховому ринку сьогодні працюють 13 страховиків зі страхування життя. Усі вони провадять діяльність, обслуговують клієнтів та здійснюють страхові виплати, але водночас компанії повідомляють про значне зниження надходжень страхових платежів, фіксуються обмеження в діяльності компаній, пов'язані зі складнощами організації зв'язку та роботи персоналу, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів [3]. Усі ці фактори досить ускладнюють здійснення страхових виплат, а особливо внаслідок смерті осіб, застрахованих на окупованих територіях.

Найбільші страхові компанії України з початку російського вторгнення підтвердили чинність договорів страхування та свої зобов'язання з відшкодування за страховими випадками. Національний банк, як регулятор на ринку страхових послуг, 27 лютого 2022 року рекомендував страховикам спростити процедуру врегулювання випадків, що мають ознаки страхових, шляхом максимального використання електронних документів і копій необхідних документів у разі неможливості або ускладнення можливості отримання їх оригіналів, а також застосовувати інші засоби дистанційного врегулювання страхових випадків [2].

Одним із перспективних напрямів розвитку страхування є INSURTECH. Insurtech ґрунтується на переконанні, що страхова галузь є готовою для інновацій та змін. Insurtech досліджує напрями, якими великі страхові компанії мають менший стимул користуватися. Наприклад, пропонуючи надзвичайно

налаштовані поліси, соціальне страхування та використання нових потоків даних з пристроїв для динамічного визначення премій, відповідно до спостережуваної поведінки [5].

Неминучим наслідком кожної війни, нажаль, є руйнування та збитки. В свою чергу, страхування є саме тим механізмом, який, як правило, покликаний забезпечити компенсацію та відшкодування збитків. Війна призвела до значного зниження розміру грошових надходжень страхових компаній у вигляді страхових премій, деякі страхові компанії відзначають падіння надходжень більше ніж на половину [4].

Отже, враховуючи всі особливості процесу надання страхових послуг в період військових дій, важко зробити стовідсоткові прогнози, але розуміючи всю важливість стабільності фінансової екосистеми, потрібно якомога ретельніше підходити до цього питання. Якісний розбір та аналітика питання проблем страхування під час воєнного стану сприятиме покращенню загальної системи функціонування банків в цілому.

Список використаних джерел:

1. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати / Національний банк України: офіційний сайт. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuje-pratsyuvati--rezultati-opituvannya> (дата звернення 12.04.2023).

2. Економічна правда. Страхування під час війни. Що зміниться у страхуванні з введенням воєнного стану? *Електронний журнал*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (дата звернення 12.04.2023).

3. Інформаційне агентство Уніан. В НБУ розповіли про ситуацію на ринку страхування в Україні під час воєнного стану. *Інтернет ресурс*. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/kompensaciya-za-poshkodzhennya-avto-pid-chas-viyni-shcho-potribno-robiti-instrukciya-vid-strahovih-novini-ukrajina-11781600.html> (дата звернення 12.04.2023).

4. European business association. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану. URL: <https://eba.com.ua/shho-zminyuyetsya-u-strahuvanni-v-umovah-voennogo-stanu/> (дата звернення 12.04.2023).

5. Гончар Є. А., Лункіна Т. І. Insurtech як перспективний напрям розвитку страхових компаній, зб. наук. пр. за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24-25 листопада 2022 р. С. 54-55.

Шевченко А. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Боднар О.А., кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Соціальне страхування є важливим елементом соціальної політики країни, який спрямований на захист населення від різних ризиків, забезпечення соціальної підтримки та рівних можливостей для всіх громадян [1]. В умовах війни, такі системи набувають особливої уваги, оскільки вони мають допомагати тим, хто зазнав збитків від збройного конфлікту, забезпечувати їм необхідну допомогу та підтримку в складний період. Україна знаходиться в умовах збройного конфлікту на сході країни з 2014 року. Цей конфлікт, відомий як війна на Сході України, призвів до серйозних соціально-економічних наслідків для країни та її населення. У таких непростих умовах система соціального страхування України має важливе значення для забезпечення захисту прав та інтересів громадян, які постраждали внаслідок війни.

Одним з ключових аспектів системи соціального страхування в умовах війни є соціальне страхування військовослужбовців та ветеранів. Українські військовослужбовці, які беруть участь у забезпеченні національної безпеки та оборони, віддають свої життя та здоров'я на захист країни. Відповідно, система соціального страхування надає їм певні пільги та підтримку. Це може включати матеріальну допомогу, компенсації за втрату здоров'я, пенсії, медичне страхування та інші види підтримки, які сприяють соціальному забезпеченню військовослужбовців та ветеранів. Такі заходи сприяють забезпеченню належних умов життя та реабілітації для осіб, які постраждали внаслідок війни, та відображають визнання та вдячність за їхню важливу роль у захисті країни. Окрім військовослужбовців та ветеранів, система соціального страхування в умовах війни також передбачає підтримку інших категорій населення, які можуть постраждати внаслідок конфлікту. Наприклад, це можуть бути громадяни, які переселені внаслідок війни, постраждали від обстрілів або мають пошкодження майна. Система соціального страхування може надавати їм допомогу в оформленні житла, матеріальну допомогу, медичну та психологічну підтримку, тимчасову підтримку при втраті засобів до існування та інші види допомоги, спрямовані на полегшення їхнього соціального становища в умовах війни [2].

Проте, варто відзначити, що система соціального страхування в умовах війни може зіткнутися з рядом викликів та обмежень, зокрема забезпеченням фінансування, адекватністю рівня допомоги, ефективністю механізмів її надання та врахуванням специфічних потреб військових та ветеранів.

Одним з викликів є забезпечення достатнього фінансування системи соціального страхування в умовах війни [3]. Військовий конфлікт може призвести до збільшення потреб у соціальній підтримці, зокрема медичній, психологічній та матеріальній допомозі. Однак, фінансування цих заходів може бути обмеженим в умовах війни, коли державні ресурси вже напружені через витрати на оборону та військову діяльність. Тому важливо забезпечити стабільне та адекватне фінансування системи соціального страхування в умовах війни, зокрема шляхом залучення додаткових ресурсів, таких як міжнародна допомога, спеціальні фонди та інші джерела. Також не менш важливим аспектом є дотримання принципів соціального страхування в умовах війни (рисунок 1).

Солідарність

- Система соціального страхування має ґрунтуватися на принципі взаємної допомоги та підтримки між учасниками цієї системи, зокрема між військовими, ветеранами та їхніми сім'ями.

Справедливість

- Кожен учасник системи має мати рівні можливості отримати соціальний захист на адекватному рівні.

Комплексність

- Система соціального страхування має забезпечувати комплексний підхід до соціального захисту учасників, включаючи медичну допомогу, реабілітацію, психологічну підтримку, компенсацію втрати здоров'я та втрати працездатності.

Гнучкість

- Вона повинна забезпечувати можливість швидкого реагування на потреби учасників, а також враховувати специфічні вимоги та ризики, пов'язані зі збройним конфліктом.

Цілеспрямованість

- Система соціального страхування має мати чітку мету - забезпечити соціальний захист та добробут учасників війни. Вона повинна бути спрямована на досягнення конкретних результатів, таких як забезпечення адекватної медичної допомоги, реабілітації та соціально-економічної інтеграції учасників війни в суспільство.

Урядове фінансування

- Держава має відповідати за забезпечення достатніх фінансових ресурсів для функціонування системи, включаючи відповідні внески з боку військових, роботодавців та інших учасників системи.

Рисунок 1 - Принципи системи соціального страхування в Україні в умовах війни

Джерело: розроблено автором на основі [2; 4]

Система соціального страхування в умовах війни є важливим і необхідним механізмом соціального захисту військових, ветеранів та їхніх сімей. Вона має забезпечувати військовим адекватний рівень соціального захисту, включаючи медичну допомогу, психологічну підтримку, компенсацію за втрату здоров'я та втрату працездатності, а також підтримку сімей військових та ветеранів.

Однак, впровадження та реалізація системи соціального страхування в умовах війни може стикатися з рядом викликів, таких як фінансові обмеження, бюджетні обмеження, доступність медичної допомоги та інші економічні труднощі. Тому важливо забезпечити ефективне фінансування та управління системою соціального страхування, забезпечити якість та доступність медичної допомоги, реабілітації та психологічної підтримки, зокрема у віддалених районах, а також враховувати особливості сімей військових та ветеранів. Держава має приділяти належну увагу розробці, впровадженню та вдосконаленню системи соціального страхування в умовах війни і забезпечувати необхідні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Безугла В., Загірняк Д., Шаповал Л. Соціальне страхування. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
2. Офіційний сайт Фонду соціального страхування України - URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> (дата звернення: 13.04.23).
3. Noghani behambar H., Salari M. Health benefits of social insurance. Health Economics. 2020. Vol. 29. P. 1813–1822.
4. Коверза В.С. Соціальне страхування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 5 (22). С. 85–89.
5. Мельник О. І., Кульбачна Л. А., Жулім М. С. Аналіз сучасного стану страхового ринку в Україні. Modern Economics. 2018. № 7. С. 107-113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/analysis-of-the-current-state-of-insurance-market-in-ukraine>. (дата звернення: 13.04.23).

Яценко К.С.,

здобувачка вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Сирцева С.В.**, кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКІВ: ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах господарювання більшість підприємств, з метою збереження та залучення кваліфікованих працівників, впроваджують комплекс заходів, спрямованих на компенсацію витрачених працівниками зусиль із здійснення місії організації [1]. Одним із таких заходів є соціальний пакет. Іноді до складу соціального пакета роботодавці включають програми особистого добровільного страхування життя та/або медичного страхування працівників.

Страхування життя - це найважливіший елемент фінансового захисту громадян від непередбачених і найчастіше небажаних обставин [2].

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про страхування» страхування життя передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у випадку:

- смерті застрахованої особи;

- якщо застрахована особа дожила до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку;

- нещасного випадку, що стався із застрахованою особою, та (або) хвороби застрахованої особи [3].

Відповідно до законодавства роботодавці мають право укласти договори страхування життя працівників тільки з їхньої згоди. Для цього необхідно:

- отримати від працівника заяву із проханням укласти стосовно нього договір добровільного страхування життя працівників (ДСЖ);

- видати наказ із переліком осіб, відносно яких укладаються договори ДСЖ;

- написати від імені страхувальника (роботодавця) страховикові письмову заяву за формою, установлену страховиком [3].

Факт укладання договору страхування може засвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), яке є формою договору страхування. Договір страхування набуває чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено самим договором.

У бухгалтерському обліку сплата страхового внеску за період відображається таким проведенням:

Дт 654 «Розрахунки за індивідуальним страхуванням»;

Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

Відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [4] розрахунки за страховими внесками в обліку мають бути відображені записом:

Дт 39 «Витрати майбутніх періодів»;

Кт 654 «За індивідуальним страхуванням».

Нарахування працівникам доходу у вигляді страхового внеску за місяць відображається бухгалтерським проведенням:

Дт 949 «Інші операційні витрати»;

Кт 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Відповідно до Інструкції зі статистики заробітної плати [5] суми страхових внесків, сплачені за договорами ДСЖ за найманих працівників, відносяться до інших заохочувальних і компенсаційних виплат, які входять до складу фонду оплати праці.

Отже, на суми страхових внесків необхідно нараховувати єдиний соціальний внесок (ЄСВ).

Базою нарахування ЄСВ є сума страхового внеску, встановлена в договорі ДСЖ у розрахунку на місяць. Незважаючи на те що в даному випадку працівник отримує дохід у негрошовій формі, для цілей нарахування ЄСВ натуральний коефіцієнт до такого доходу не застосовується, оскільки це не передбачено законодавством.

Відповідно до Податкового кодексу України [6] сума страхових платежів, сплачена підприємством страхової компанії за страховим договором (зокрема за договором ДСЖ), включається до загального місячного оподаткованого доходу працівників. Такі суми обкладаються податком з доходів фізичних осіб (ПДФО) за загальними правилами – за ставкою 18% як додаткове благо.

Оскільки працівник отримує дохід у негрошовій формі, то суму страхових платежів за договором довгострокового страхування життя включають до оподаткованого доходу працівника, збільшеною на «натуральний» коефіцієнт.

Доходи, які підлягають обкладанню ПДФО, обкладаються військовим збором (ВЗ) за ставкою 1,5 відсотків.

Таким чином, зі страхових платежів за договором ДСЖ повинен утримуватися ВЗ, але без застосування натурального коефіцієнта, оскільки це не передбачено діючим законодавством. Виходячи із цього ВЗ слід утримувати не з «натурального» доходу у вигляді страхових платежів (як ПДФО), а з іншого оподаткованого доходу працівника, наприклад із зарплати. Як варіант, сума ВЗ може бути внесена працівником у касу підприємства [7].

При настанні страхового випадку сума страхової виплати, у тому числі перерахована страховиком працівникові (застрахованій особі), не включається до оподаткованого доходу працівника на підставі пп. «а» пп. 165.1.27 ПК [6].

Отже, страхування життя працівників є складовою соціального пакету на підприємстві.

Страхові платежі за договорами страхування обкладаються ЄСВ, якщо входять до складу ФОП і не включені до переліку виплат, на які не нараховується ЄСВ.

Дохід працівника у вигляді страхових платежів кваліфікується як додаткове благо з відповідним обкладенням ПДФО і ВЗ.

Список використаних джерел:

1. Петрушенко М.М., Алібекова Ю.Т. Поєднання та індивідуального підходів до структуризації соціального пакета підприємства. *Вісник СумДУ «Серія Економіка»*. 2010. №2. С. 54-62.

2. Білова Н. Довгострокове страхування життя: особливості обліку. *ПОДАТКИ & БУХОБЛІК*. 2016. №74. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/september/issue-74/article-21372.html>.

3. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. №85/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31 грудня 1999 р. №318 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

5. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати від 13 січня 2004 р. №5 : Наказ Держкомстату України. URL: <https://pravo.uteka.ua/doc/pro-zatverdzhennya-instrukcii-zi-statistiki-zarobitnoi-plati-2>.

6. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI із змінами і доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html.

7. Демидова А. Страхування працівників: облік та оподаткування. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-zarplaty-i-kadry-3-straxovanie-rabotnikov-uchet-i-nalogooblozhenie>.

СЕКЦІЯ «НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ»

Коваль П. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Ефективність діяльності страхових компаній насамперед залежить від їх здатності здійснювати планування своїх економічних показників. Проте для якісного виконання своїх функцій не всі страхові компанії мають достатньо інноваційних методів та способів ведення діяльності, що викликає складність адаптації до стрімких умов сьогодення.

Питанням аналізу та пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності страхових компаній займалися такі вчені: А. Є. Абдуллаєва [1], С. М. Поплавська [1], М. В. Демченко [2] та ін.

Ефективність діяльності страхових компаній в Україні та їх фінансовий стан визначаються результатами операційної діяльності, а стійкий фінансовий стан – наявністю грошових коштів та їх ефективного використання.

При дослідженні діяльності страхової компанії необхідно враховувати особливості страхової діяльності, економічні чинники якої суттєво відрізняються від загальноприйнятих для інших суб'єктів бізнесу.

Якщо економічний результат в будь-якій діяльності можна визначити на одиницю вкладеного капіталу, витрачених ресурсів відразу після реалізації продукту або послуги, то в страховій діяльності визначити економічний результат можливо тільки підрахувавши збитки від виплачених страхових відшкодувань, які, своєю чергою, можна підрахувати тільки по закінченню терміну договору страхування, а це може бути від 1 року (ризикове страхування) до 30 років (страхування життя) [1].

Оцінюючи діяльність компанії в цьому контексті, необхідно вийти за рамки простої оцінки фінансового стану, як пропонують багато економістів, а проаналізувати та оцінити фінансовий потенціал компанії комплексно, спираючись на дані звітності за кілька років і враховуючи перспективи зростання компанії.

До основних методів аналізу звітності належать: вивчення звітності; горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; розрахунок фінансових коефіцієнтів [1].

Рівень ефективності діяльності страхових компаній залежить від чинників зростання, які слід класифікувати за наступними ознаками: видами втрат і

ресурсів; напрямами розвитку й модернізації виробництва; місцем реалізації у системі управління виробництвом.

Підвищення ефективності діяльності страхових компаній здатні забезпечити: технології, обладнання, матеріали та енергія, послуги, працівники, методи роботи, стиль управління, державна політика, інституційні механізми, інфраструктура та структурні зміни.

Забезпечення ефективності діяльності страхових компаній забезпечуватиметься за допомогою системи управління ризиками та внутрішнього контролю, яка сприятиме виявленню, моніторингу, контролю, звітуванню й мінімізації ризиків для діяльності страхової компанії зважаючи на організаційну структуру та профіль ризику.

Список використаних джерел:

1. Абдуллаєва А.Є., Поплавська С.М. Шляхи підвищення ефективності діяльності страхових компаній на ринку страхових послуг України. *Економіка та суспільство*. (39). (2022). С. 1-5.
2. Демченко М. В. Напрями підвищення ефективності діяльності страхових компаній у сфері накопичувального та пенсійного страхування. *Фінансове забезпечення галузей соціальної сфери*. №3 (113). С. 5-6.
3. Сіренко Н.М. Цифровізація фінансової сфери: тенденції та перспективи. URL: <http://surl.li/gsgoo> (дата звернення: 10.04.2023).
4. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. Біла книга. URL: <http://surl.li/gsgou> (дата звернення: 10.04.2023).

Фещенко Я. Б.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Лункіна Т. І.**, д-р. екон. наук, доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВЕДЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Ринок страхових послуг є стратегічно важливим сектором української економіки. Він розвивається досить динамічно й займає друге місце за рівнем капіталізації серед небанківських фінансових ринків. Слабкий рівень довіри населення до страхової культури з урахуванням нестабільної економічно-політичної ситуації під час воєнного стану в країні сприяє посиленню конкуренції в галузі страхування. Це, своєю чергою, спонукає страховиків до розширення асортименту наданих послуг та підтримання їх якості на належному рівні. Саме тому проведення аналізу діяльності страхової компанії та надання пропозицій щодо підвищення її ефективності в умовах сьогодення є особливо актуальним у наш час.

Основним теоретичним аспектам організації страхової діяльності, особливостям функціонування ринку страхових послуг приділялася значна увага з боку закордонних та вітчизняних науковців. Серед них варто виділити, Ю. В. Алескерова, І. Ю. Салькову, Л. І. Федоришину [1], В. Д. Базилевича, К. С. Базилевича [2], проте завжди актуальним є вивчення сучасних тенденцій та перспективних напрямів розвитку вітчизняного ринку страхових послуг, яке зумовлює актуальність даного дослідження.

СК «Арсенал Страхування» – це група однодумців, які йдуть до єдиної мети, команда професіоналів страхового бізнесу. Компанія понад 15 років успішно розвивається та функціонує на страховому ринку України. З 2014 р. компанія стала Головою Ревізійної Комісії Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ) й відповідає за забезпечення прозорості, надійності й доцільності витрачання грошових коштів з Фонду МТСБУ.

Політика СК «Арсенал Страхування» базується на трьох основних пріоритетах:

1. Якість сервісу – це основний показник діяльності компанії. Постійно відстежується рівень задоволеності клієнтів, і зусилля направлені на те, щоб робити його на високому рівні.

2. Гарантоване відшкодування збитків. Є достатній фінансовий ресурс для швидкого виконання своїх зобов'язань. Компанія щодня виплачує близько 2 млн гривень страхових відшкодувань.

3. Простота врегулювання збитків. Компанія не просто виплачує страхові відшкодування, а постійно працює над удосконаленням бізнес-процесів врегулювання збитків, щоб вони були максимально прозорими, зрозумілими, зручними для клієнтів.

Компанія динамічно розвивається, успішно застосовуючи кращий ринковий досвід, та постійно вдосконалює бізнес-процеси. Компанія є в соцмережах (YouTube, Facebook, Instagram). На сайті є чат-бот для проведення консультацій постійних клієнтів і потенційних покупців. Страховій компанії «Арсенал Страхування» довіряють понад 3 млн клієнтів по всій Україні [3].

Дана страхова компанія займає 6 місце серед компаній України за валовими страховими преміями. Станом на 30.06.2022 р. валові страхові премії компанії склали 656,8 млн грн, що на 353 млн грн менше, ніж за перше півріччя 2021 року. Щодо розміру страхових виплат, то станом на 30.06.2022 р. вони склали 343,6 млн грн, що на 38,7 млн грн менше, ніж за перше півріччя 2021 року. Слід зазначити, що основною причиною зменшення страхових премій та страхових виплат у 2022 р. у порівнянні з 2021 р. є військові дії на території України.

Але, попри війну, ринок страхування продовжує працювати. Компанія організувала свою роботу, здійснивши евакуацію співробітників у безпечніші регіони, забезпечивши віддалену роботу персоналу, збереження технічних засобів та баз даних.

Найбільшу питому вагу за обсягом страхових виплат ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» у 2021 р. займають виплати за договорами КАСКО – 70% або 631,3 млн грн. Друге місце займають платежі за Автоцивілкою – 16,0% або 147,0 млн грн. Третє місце посідають страхові платежі за добровільним медичним страхуванням – 6% або 53,3 млн грн.

У 2021 р. діяльність ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» була максимально прибутковою за останні 5 років (компанія отримала чистий прибуток на суму 84,8 млн грн), тоді як у 2017 р. компанія отримала лише 8,1 млн грн [3].

Отже, страхова компанія «Арсенал Страхування» є потужним гравцем на страховому ринку України та має чинні ліцензії на проведення фінансових послуг із понад 30 видів страхування. Компанія працює на те, щоб бути не просто в числі кращих, а бути лідером на ринку страхування й надавати якісне обслуговування на перспективу.

Список використаних джерел:

1. Алескерова Ю. В., Салькова І. Ю., Федоришина Л. І. Страховий менеджмент : підручн. Вінниця : ВНАУ, 2019. 295 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа : підручн. Київ : Знання, 2011. 203 с.
3. ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» : Офіційний сайт. URL : <https://arsenal-ic.ua/> (дата звернення : 15.03.2023 р.).
4. Шишпанова Н. О., Боднар О. А. Розвиток страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. / Електронне наукове фахове видання з економічних наук Modern Economics. №26. 2021. С.185-189.

Яблуновська Г.С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РЕЗЕРВИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Формування страхових резервів на рівні, достатньому для виконання страховими компаніями своїх зобов'язань перед страхувальниками відіграє важливу роль для забезпечення стабільності їх діяльності.

Страхові резерви – фонди, що утворюються страховими компаніями для забезпечення гарантій виплат страхового відшкодування. За економічним змістом страхові резерви – це величина відкладених страхових виплат на конкретну дату.

У статті 31 Закону України «Про страхування» зазначається, що страхові резерви утворюються страховими компаніями з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум та страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховання) [1].

Розмір страхових резервів не може бути постійним, оскільки відповідальність страховика за діючими договорами також постійно змінюється через безпосередність процесів страхування. Ймовірний і ризиковий характер руху грошових коштів говорить про можливість невідповідності між обсягом сформованих резервів і потребою страхової виплати. Відповідно до прийнятої техніки формування страхових резервів та вимог законодавства кожен вид зобов'язань страхової компанії повинен перекриватися окремим страховим резервом, що закріплюється в наказі про облікову політику страхової компанії.

Страхові резерви поділяються на технічні резерви (резерви ризикового страхування) та резерви зі страхування життя. Своєю чергою, страхові резерви поділяють на резерви премій, резерви збитків і спеціальні резерви, а резерви зі страхування життя на резерви незалежних належних виплат страхових сум і резерви довгострокових зобов'язань. Резерви премій, збитків і спеціальні резерви також мають певні підвиди, а саме:

- резерви премій – резерви незароблених премій;
- резерви збитків поділяються на резерви заявлених, але не виплачених збитків і резерви збитків, які виникли, але не заявлені;
- спеціальні резерви поділяються на резерви коливань збитковості й резерви катастроф [1].

У 2022 році Національний банк України запропонував проєкт про зміну методики формування страхових резервів та вимог до методики розрахунку викупної суми задля забезпечення стабільної діяльності та контролю за належним формуванням страхових резервів на достатньому, для виконання страховими компаніями своїх зобов'язань перед страхувальниками, рівні. Сенс

проекту полягав у тому, щоб замінити нормативно-правові акти на «Положення про визначення методики формування страхових резервів та вимог до методики розрахунку викупної суми» [2].

У цьому Положенні врегульоване питання порядку визначення резерву витрат на регулювання. Також в ньому описуються методи розрахунків різних видів страхових резервів у межах чинного законодавства і з урахування кращих закордонних методик. У документі установлені вимоги до методів формування страхових резервів, які повинні відповідати припущенням та вимогам, що можуть застосовуватися до того чи іншого методу. І звісно ж в даному положенні врегульоване питання опису правил розрахунку прав вимог до перестраховиків різних видів резервів [2].

НБУ через дане положення пропонує встановити одноманітні підходи формування страхових резервів, а також стандартизувати порядок перевірки адекватності страхових резервів. Дані повинні проходити перевірку на повноту, точність та відповідність вимогам даного положення. Своєю чергою, страховик повинен надати доступ особі, яка несе відповідальність за розрахунок страхових резервів, до необхідних точних даних. Також, за правилами даного положення, страховик повинен скласти внутрішньо-актуарний звіт на зазначені звітні дати за результатами здійснених розрахунків страхових резервів. Вимоги, на підставі яких страховик повинен проводити розрахунки та оцінювати адекватність страхових резервів, також удосконалено.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування». URL: <http://surl.li/kjvw> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Методика формування страхових резервів та вимоги до методики розрахунку викупної суми оновлюються – стартує громадське обговорення. *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/gssfo> (дата звернення: 15.04.2023).
3. Сіренко Н.М., Мікуляк К.А. Страховий захист суб'єктів аграрного сектору в умовах ринкового середовища. URL: <http://surl.li/gssib> (дата звернення: 10.04.2023).

СЕКЦІЯ «РОЗВИТОК ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ»

Кугляр А. А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Боднар О.А.**, кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В ПЕРІОД ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН

Світ страхування давно перейшов на цифрову платформу. Завдяки цьому страхові компанії мають можливість покращити ефективність своїх операцій, зменшити витрати та забезпечити кращий сервіс для клієнтів. Зокрема, цифрові технології дозволяють автоматизувати багато процесів, що спрощує роботу страхових компаній та покращує сервіс для клієнтів.

Проте, в період трансформаційних змін цифровізація страхового ринку стає особливо важливою. Ці зміни включають в себе зміни у поведінці клієнтів, розвиток нових технологій, зміну конкурентної ситуації на ринку та реформу законодавства. Всі ці зміни створюють нові виклики для страхових компаній та вимагають розробки нових стратегій та технологій. Одним з основних викликів, які стоять перед страховими компаніями, є забезпечення кращого сервісу для клієнтів. Це може бути досягнуто завдяки використанню цифрових технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання. Завдяки цим технологіям страхові компанії можуть більш ефективно обробляти запити клієнтів та надавати їм більш індивідуальний сервіс.

Ще одним викликом є зміна у поведінці клієнтів. Сьогодні клієнти стають більш вимогливими та мобільними, що вимагає від страхових компаній більш гнучкого та швидкого підходу до обслуговування клієнтів. Це можливо завдяки використанню цифрових технологій, таких як мобільні додатки та онлайн-сервіси. Завдяки цим інструментам клієнти можуть швидко та зручно звертатися до страхових компаній, отримувати необхідну інформацію та здійснювати операції зі своїми страховими полісами.

Слід зазначити, що у 2022 році Глобальні інвестиції у фінтех впали на 31% – до \$164,1 млрд. Стрімкий спад інвестицій почався у II півріччі 2022 року: тоді інвестиції становили \$44,9 млрд порівняно зі \$119,2 млрд в першій половині року. Після топового рівня інвестицій у фінтех у 2021 році (\$238,9 млрд) інтерес до цієї сфери залишався досить високим у багатьох регіонах світу і протягом 2022-го. Падіння пов'язане з відмовою інвесторів від угод на пізніх стадіях через макроекономічні фактори та занепокоєння щодо оцінки ризиків [1].

Економічно складний 2022 рік був відносно спокійним для інвестицій у сектор страхування, оскільки багато інвесторів взяли паузу, щоб перечекати невизначеність у період складних макроекономічних умов, зниження оцінки та показників Insurtech на публічних ринках. Коли ситуація на економічному просторі стабілізується, інвестори будуть мати можливість вкласти більші суми коштів у розвиток сектору страхування.

Епоха Insurtech виявилася дуже інформативною. Споживачі можуть отримати відповіді на свої найбільші запитання та легко пройти процес купівлі послуги зі страхування, починаючи від визначення необхідного страхового покриття до оформлення полісу всього за кілька хвилин.

В сучасному світі відносно новітні страхові компанії вже є лідером у наданні цифрових послуг зі страхування. Серед найкращих постачальників послуг цифрового страхування 2023 року виділяють:

- страхування життя: агентство страхування HavenLife;
- страхування бізнесу: Next Insurance;
- страхування домовласників: Lemonade;
- страхування для автомобілів з малим пробігом: Metromile;
- страхування безпеки водіїв: Root;
- медичне страхування: Oscar Health [2].

Очікування клієнтів зміщуються в бік більш персоналізованого досвіду, і компанії знаходять способи забезпечити це. Це включає пропозицію додаткових продуктів і страхових рішень. Ці зміни означають, що традиційна універсальна модель ведення бізнесу втрачає актуальність. Страхові компанії можуть використовувати такі технології, як ШІ, для автоматизації андеррайтингу, обробки претензій та інших функцій. Наприклад, страховик може використовувати машинне навчання, щоб передбачити, чи подаватиме страхувальник претензію протягом певного періоду часу. Якщо так, компанія може запропонувати знижки або скасувати комісію [3]. Розвиток таких технологій, як штучний інтелект, змінив підхід компаній до обслуговування клієнтів. Наприклад, чат-боти на основі штучного інтелекту розробляються, щоб надавати клієнтам відповіді на їхні запитання цілодобова. Вони також допомагають агентам швидше відповідати на дзвінки та обробляти декілька запитів одночасно.

Цифровізація страхового ринку в період трансформаційних змін - це необхідний процес, що дозволяє страховим компаніям бути більш конкурентоспроможними, ефективними та забезпечувати якісний сервіс для своїх клієнтів. За допомогою цифрових технологій страхові компанії можуть значно знизити свої витрати на управління бізнесом, поліпшити процеси підписання та обслуговування полісів, а також впроваджувати нові продукти та послуги для клієнтів. Це не тільки перспективна, але й необхідна стратегія розвитку для страхових компаній.

Список використаних джерел:

1. Pulse of Fintech. H2`2022. Global analysis of fintech investment. KPMG. 2023.
2. Stephanie Colestock. The 6 Best Digital Insurance Providers of 2023. URL: <https://www.investopedia.com/best-digital-insurance-5069849> .
3. Самошкіна І.Д. Розвиток діджиталізації страхового ринку України. Економіка та суспільство. 2022. №41.
4. Шишпанова Н. О., Боднар О. А. Розвиток страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. / Електронне наукове фахове видання з економічних наук Modern Economics. №26. 2021. С.185-189.

Нестерчук Т.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

КІБЕРАТАКИ ЯК ПРИЧИНИ АКТИВНОГО РОЗВИТКУ КІБЕРСТРАХУВАННЯ

Поняття кіберстрахування є досить новим і мало дослідженим для світу, але на сьогодні воно стає все більш актуальним, оскільки багато підприємств та організацій потребують захисту від кібератак. Статистичні дані свідчать, що втрати світової економіки в результаті кібератак зростають з кожним роком.

За даними дослідження IBM та Ponemon Institute, у 2022 році витік даних у всьому світі коштував 4,4 мільйона доларів проти 4,2 мільйона у 2021 році та 3,9 мільйона доларів у 2020 році [1].

Кібератаки спрямовані на завдання шкоди важливим документам та системам у комп'ютерній мережі, які можуть належати як корпоративному, так і персональному сектору, а також на отримання незаконного доступу до них. Ці атаки можуть бути здійснені окремими особами або цілими організаціями з політичних, кримінальних або особистих мотивів з метою вилучення секретної інформації або отримання доступу до неї [2].

Кілька прикладів кібератак, які частіше виникають в умовах сьогодення: використання шкідливого програмного забезпечення; розподілені атаки на відмову в обслуговуванні (DDoS); фітінг; SQL-ін'єкції; міжсайтові сценарії (XSS); бот-мережі та зловмисні програми з вимогою викупу [2].

Нещодавно компанія Munich Re провела дослідження Global Cyber Risk and Insurance Survey 2022, результати якого були оприлюднені на офіційному сайті компанії [3]. Більш ніж 7000 учасників із 14 країн були залучені до проведення цього опитування (рис. 1).

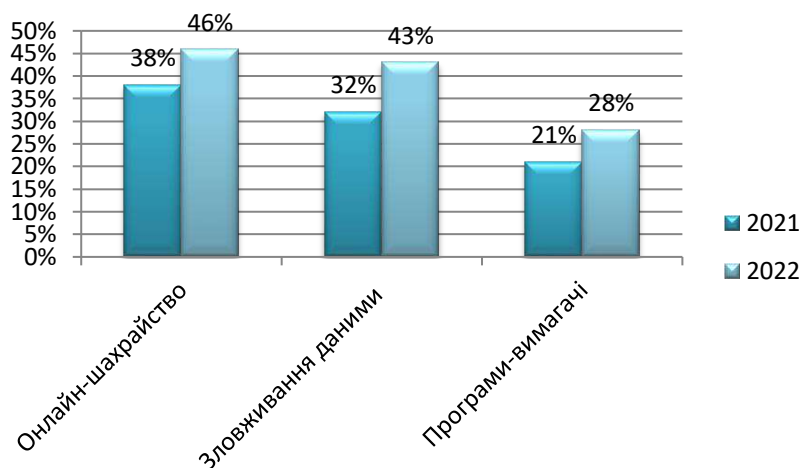

Рисунок 1 – Найпоширеніші види кібератак у світі, 2021-2022 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [3]

На глобальному рівні результати опитувань свідчать про зростання кількості атак з використанням програмного забезпечення-вимагача, крадіжки даних та шахрайства в Інтернеті з кожним роком. Доля програм-вимагачів зросла з 21% до 28%, використання даних зросло з 32% до 43%, а шахрайства в Інтернеті зросли з 38% до 46 відсотків.

Оскільки зростає кількість кібератак на підприємства та організації, кіберстрахування стає все більш популярним. Кіберстрахування – це вид страхування, який надає захист від ризиків, пов'язаних з кібербезпекою, таких як кібератаки, крадіжки даних, порушення конфіденційності даних, вимагання викупу, втрата даних та інші. Кіберстрахування може включати різні види покриття, такі як страхування втрати даних, страхування відповідальності за порушення конфіденційності даних, страхування втрати прибутку внаслідок кібератаки та інші.

Поліси кіберстрахування це продукти страхування, які застосовуються для захисту бізнесу та фізичних осіб від кіберзагроз. Однак, наразі не існує стандартних характеристик для цих полісів. В різних страхових компаніях умови та ліміти відповідальності (покриття) суттєво відрізняються одне від одного [4].

Виплати за кіберстрахові договори зростають як в нашій країні, так і у світі, що підвищує рівень довіри страхувальників до цієї послуги. Зокрема, у 2021 році обсяг страхових виплат за ризиками, пов'язаними з вірусами-вимагачами, збільшився у 4 рази у всьому світі [4].

Для отримання адекватної страхової виплати у разі страхового випадку необхідно звернути достатню увагу на договір зі страховою компанією. Іноді страхові компанії пропонують розширення договорів страхування майна та відповідальності для відповіді на запити компаній щодо певного покриття, але покриття за кіберризиками в таких договорах зазвичай обмежене через специфіку страхування. Тому, рекомендується укласти окремий договір щодо страхування кіберризиків, щоб закріпити правовідносини [4].

У сучасних умовах страхові компанії дуже швидко змінюються. Особливо стрімко розвивається InsurTech, який використовує передові технології машинного навчання, розробки в галузі кібербезпеки, блокчейн та аналіз великих даних. Ці технології дозволяють страховим компаніям формувати дійсно актуальні продукти для споживачів зі страхування кіберризиків [4].

Отже, можна зробити висновок, що кіберстрахування є дуже важливою сферою страхового ринку, особливо в контексті зростаючих загроз від кібератак. За останні кілька років обсяги страхових виплат за кіберризиками значно збільшилися, що свідчить про зростання популярності цього виду страхування. Використання кіберстрахування може зменшити ризик фінансових втрат і репутаційних шкод для підприємства чи організації у разі кібератаки.

Список використаних джерел:

1. Global average total cost of a data breach in 2022 growth up to \$4.4 mn. URL: <https://beinsure.com/news/global-average-data-breach-2022/> (дата звернення 13.04.2023).
2. Що таке кібератака? URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/security/business/security-101/what-is-a-cyberattack> (дата звернення 13.04.2023).
3. Munich Re Global Cyber Risk and Insurance Survey 2022. URL: <https://www.munichre.com/landingpage/en/global-cyber-risk-and-insurance-survey-2022.html> (дата звернення 14.04.2023).
4. Кіберстрахування: характеристика та особливості. URL: https://www.lawfirm-pryadko.com/articles/kiberstrahovanie_harakteristika_i_osobennosti (дата звернення 14.04.2023).
5. Полторац А. С., Мельник О. І., Баришевська І. В. Фінансова безпека страхового ринку України. *Modern Economics*. 2021. № 28. С 110-117.

Рагуліна А.О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Мікуляк К.А.,**

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ

Цифровізація є тенденцією до зростання майже в кожному глобальному бізнес-секторі, включаючи страхування. Керівники страхових компаній продовжують розглядати трансформацію як стратегічний імператив, оскільки вона долає виклики, пов'язані зі старінням традиційних систем, а також зростаючим попитом клієнтів на цифрові послуги [1]. Згідно з нещодавніми дослідженнями, більш як дві третини страховиків вважають, що оцифрування платежів є важливою частиною їхнього шляху трансформації [2].

Діджиталізація страхового ринку – це процес використання цифрових технологій для поліпшення процесів страхування та забезпечення кращого обслуговування клієнтів.

Завдяки оцифруванню страхові компанії можуть використовувати такі інструменти, як вебсайти, програми, електронна пошта, соціальні медіа, чат, текстові повідомлення та інші цифрові канали для зв'язку з клієнтами.

Основними напрямками діджиталізації страхового ринку є:

1) онлайн-продажі – можливість купувати страхові поліси через Інтернет, що дозволяє клієнтам зручно і швидко оформлювати страховий захист;

2) використання штучного інтелекту та аналітики даних – це дозволяє страховим компаніям ефективніше оцінювати ризики та прогнозувати виплати;

3) мобільні додатки – це дозволяє клієнтам контролювати свої поліси, отримувати повідомлення про стан свого страхового захисту та здійснювати оплату через мобільний додаток;

4) віртуальні асистенти – це дозволяє клієнтам отримувати швидку відповідь на свої запитання та проблеми, що допомагає забезпечити високу якість обслуговування;

5) блокчейн-технології – це дозволяє страховим компаніям забезпечити безпеку та надійність обробки даних та операцій зі страховими полісами [3].

Але шлях до цифрового бізнесу має певні труднощі, з якими можуть зіткнутися страховики: непрацездатні системи (однією з найбільших проблем є відсутність можливості адаптації до майбутніх операційних моделей), збільшення ризику кібератак та витоку конфіденційної інформації клієнтів. Це може призвести до втрати довіри до страхових компаній та негативно вплинути на їх репутацію. Крім того, діджиталізація може призвести до зменшення кількості робочих місць у страховому секторі, оскільки багато процесів можуть бути автоматизовані та виконуватись без участі людей. Також може виникнути проблема доступності для деяких груп населення, які не мають достатньої

комп'ютерної грамотності або доступу до Інтернету. Це може призвести до зменшення обсягу страхових послуг для цих груп населення [4].

Отже, діджиталізація страхового ринку має свої переваги та недоліки, і важливо знайти баланс між використанням нових технологій та збереженням людського фактора у страховому секторі.

Загальний висновок полягає в тому, що діджиталізація страхового ринку є необхідним кроком для його розвитку та вдосконалення. Це дозволить страховим компаніям забезпечувати більш ефективний та зручний сервіс для клієнтів, а також зменшити витрати на обслуговування.

Впровадження нових технологій, таких як штучний інтелект, аналітика даних та блокчейн, дозволить страховим компаніям більш точно оцінювати ризики та прогнозувати події, що можуть призвести до страхового випадку. Крім того, це дозволить зменшити кількість шахрайства та підробок у страховому секторі.

Таким чином, діджиталізація страхового ринку є важливим етапом у розвитку сучасного бізнесу та має значний потенціал для покращення якості обслуговування та збільшення прибутковості страхових компаній.

Список використаних джерел:

1. Accelerating Innovation and Digitization Across the Insurance Industry. BNY Mellon. URL: <http://surl.li/gshej> (дата звернення: 10.04.2023).
2. New Data: 67% of Insurance Carriers See Need to Digitize Payments. Pymnts.com. URL: <http://surl.li/gshen> (дата звернення: 10.04.2023).
3. Digital Insurance: Digital Trends in Insurance Industry. Acko General Insurance. URL: <http://surl.li/gshet> (дата звернення: 09.04.2023).
4. Challenges in Moving to Digital Insurance. Digital Experience Software Tailored to Your Needs Liferay. URL: <http://surl.li/gshfa> (дата звернення: 09.04.2023).
5. Сіренко Н.М. Цифровізація фінансової сфери: тенденції та перспективи. URL: <http://surl.li/gsgoo> (дата звернення: 10.04.2023).

Снідко Є.А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Мікуляк К.А., аспірант,

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

INSURTECH ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ

Питання розвитку цифрового страхування в умовах сьогодення набуває особливого характеру зважаючи на процеси глобалізації та євроінтеграції, а також виклики зовнішнього ринкового середовища.

До недавніх пір складно було й уявити, що укласти договір можна без купи паперів та документів. Але, стрімкий розвиток діджиталізації вплинув і на дану галузь.

Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій у страхуванні розглядала Л. Попова [1], О. Ромашко [2], Б. Тетерятник [3, с. 8], А. Гуренко, О. Гашутіна [4] та інші.

InsurTech (Insurance Technology) – це область фінансових технологій, яка використовує інновації, щоб змінити традиційний підхід до страхування. InsurTech-компанії використовують нові технології, такі як штучний інтелект, Big Data, розподілені реєстри та інші, щоб спростити процеси страхування, зробити їх більш доступними та ефективними. Переваги даної області фінтеху зображені на рис. 1.

Суттєве спрощення бізнес-процесів страхової компанії

починаючи від укладання договору, отримання страхових виплат, закінчуючи постпродажним обслуговуванням

Впровадження цифрових технологій в звичайні страхові продукти

дозволяє завойовувати довіру аудиторії віком від 18 до 35 років, яка не занадто схильна до співпраці зі страховими компаніями старого «зразка»

Цифрові технології дозволяють економити час та кошти, як клієнтів, так і страхових компаній

створюється таргетована маркетингова пропозиція та забезпечується оптимізація бізнес-процесів

Рисунок 1 – Переваги розвитку InsurTech у страхуванні

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

InsurTech належить до технологій для поліпшення індустрії страхування, яка стала дедалі більш автоматизованою та цифровою в останні роки.

На рис. 2 відображено основні елементи ІТ-інновацій сфери страхування.

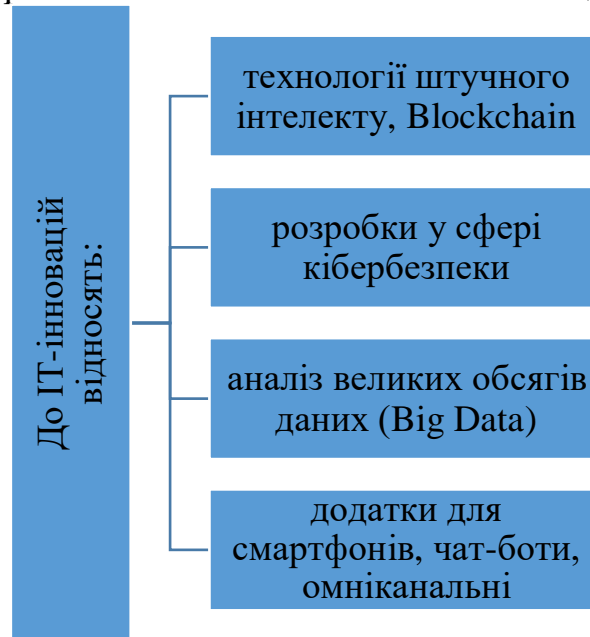

Рисунок 2 – ІТ-інновації галузі страхування

Джерело: побудовано авторами за даними [5]

Використання штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє страховим компаніям автоматизувати процеси, знижуючи тим самим витрати та забезпечуючи більш точну оцінку ризику. Штучний інтелект може також допомогти страховим компаніям розробляти більш персоналізовані страхові продукти.

Завдяки використанню нових технологій, страхові компанії можуть отримати більш точну інформацію про своїх клієнтів та ризики. Наприклад, моніторинг здоров'я за допомогою носимих пристроїв може допомогти страховим компаніям більш точно визначити ризик захворювання та змінити ціни на страхування відповідно.

InsurTech може допомогти страховим компаніям розширити своє страхове покриття та включити нові види ризиків. Наприклад, страхування кібербезпеки стає все популярнішим, й InsurTech може допомогти страховим компаніям з цим.

InsurTech охоплює використання різних технологій для поліпшення процесу страхування, від управління ризиками та ціноутворення до підтримки клієнтів та врегулювання збитків.

Наприклад, деякі страхові компанії використовують аналіз даних та машинне навчання для оцінки ризиків та прогнозування страхових випадків, або блокчейн для поліпшення безпеки та ефективності виплат за страхові випадки. InsurTech дозволяє страховим компаніям розширити свої можливості та зробити процес страхування більш зручним та доступним для клієнтів.

Як і в будь-якому секторі, розвиток InsurTech залежить від ряду факторів, таких як: технологічні тенденції, зміни в регуляторному середовищі та попит

споживачів. Так, у деяких країнах регулятори активно підтримують розвиток InsurTech, створюючи сприятливе середовище для інноваційних страхових продуктів, а регулятори менш схильні до змін можуть вплинути на обмеження розвитку InsurTech. Позитивно впливає на розвиток InsurTech попит на інноваційні страхові продукти, оскільки споживачі все більше очікують від страховиків швидкості, зручності та персоналізації, й задовольнити ці потреби та підвищити лояльність клієнтів спроможна дана область фінансових технологій.

Цифрова стратегія страхової галузі полягає не лише в інтернет-продажах, а й у трансформації всього бізнесу до електронних страхових полісів, цифрового підпису та віддаленої ідентифікації. Цифрове страхування дозволяє страховикам оптимізувати витрати та збільшити швидкість обслуговування клієнтів в частині надання своєчасної та актуальної інформації щодо особливостей отримання страхових послуг. Цифровізація забезпечує стандартизацію та покращує реакцію та якість послуг, що надаються, а вагомою перевагою цифрового страхування є наявність соціальних мереж, які допомагають підвищити якість обслуговування та створити тісний зв'язок між страховими компаніями та клієнтами.

У перспективі цифрові тренди розвиватимуться відповідно до змін у суспільстві та на ринку, а також під впливом технологічного розвитку та змін в способах споживання продуктів й послуг користувачами.

Список використаних джерел:

1. Попова Л. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій у страхуванні. 2022. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-08-02>
2. Ромашко О. Діджитал-страхування: сутнісно-аспектний аналіз. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/328/31>
3. Тетерятник Б. Діджиталізація та діджиталізація в контексті віртуалізації господарської діяльності. 2018. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Teteriatnyk.pdf>
4. Гуренко А., Гашутіна О. Напрями розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу в Україні. Економіка і суспільство. 2018. № 19. С. 739-745. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-113>
5. Страхова компанія TAS Life : офіційний сайт. URL: <https://taslife.com.ua/blog/yak-insurtech-zminyuye-rynok-strahuvannya#> (дата звернення: 02.04.2023).
6. Шишпанова Н. О., Боднар О. А. Розвиток страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. / Електронне наукове фахове видання з економічних наук Modern Economics. №26. 2021. С.185-189.

Ткачук А. М.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОЦЕС ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Процес діджиталізації все більше впроваджується та укорінюється в страховий ринок. Кожним роком дедалі більше зростає частка страхових продуктів та послуг, що пропонуються онлайн. Рівень діджиталізації страхових компаній можна уявно прослідкувати за їх інформаційним наповненням власних веб-сайтів. Діджиталізація надає можливість швидко та в повному обсязі одержати інформацію про бажану фінансову установу в будь-який час, що є основоположенням впровадження інформаційного простору страхового ринку.

Процес діджиталізації страхового ринку в Україні досліджувалися у працях таких вчених як: І. А. Шубенко, І. Д. Самошкіна, А. С. Полторак та інші.

Одним із перших аспектів діджиталізації українського страхового ринку стало створення та наповнення офіційних веб-сайтів страхових компаній. Інформаційне наповнення офіційних веб-сайтів відіграє важливу роль у формуванні пропонованих страхових послуг.

Важливим ключовим елементом діджиталізації, є те, що у відповідь на вимоги часу, страхові компанії активно почали створювати інтернет-магазини. Вони не тільки пропонують національні та міжнародні страхові поліси, але й пропонують онлайн поліси страхування відповідальності перед третіми особами, як національні та міжнародні страхові поліси, але й пропонують онлайн поліси страхування відповідальності перед третіми особами, а також страхування майна, подорожей та КАСКО, які можна замовити онлайн, а також медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

Страхові компанії в Україні поступово починають впроваджувати і хмарні технології. Ця технологія надає користувачам мережі Інтернет, у т. ч. і страховикам, доступ до комп'ютерних ресурсів сервера та використання програмного забезпечення як онлайн-сервісу. Тобто якщо є підключення до Інтернету, то можна виконувати складні обчислення, опрацьовувати дані, використовуючи потужності віддаленого сервера. Використання хмарних технологій сприяє захисту та збереженню баз даних страхових компаній. Послуги з хмарних технологій надають ІТ-компанії переважно на платній основі. Так, ПрАТ «Страхова компанія «УНІКА» здійснює свою діяльність у хмарному середовищі De Novo [1].

Однак, існують і певні проблеми з діджиталізації на українському страховому ринку сьогодні, а саме:

- обмеження та труднощі масштабу;
- необхідність модернізації обладнання за рахунок використання цифрових технологій, IT-підтримки страхової діяльності;
- необхідність нести витрати на переоснащення, IT-підтримку страхової діяльності та перепідготовку працівників;
- безпека, у т. ч. й IT-підтримка страхової діяльності та перепідготовка працівників;
- безпека, у т. ч., доступ до персональних даних;
- необхідність перебудови внутрішніх бізнес-процесів страхових компаній.

Український страховий сектор поступово набирає обертів у сфері діджиталізації. З кожним роком збільшується кількість страхових продуктів, що продаються онлайн, а страхові випадки обробляються з віддалених місць. Страхові компанії впроваджують ключові інновації в цифрову економіку. Як наслідок, вони реорганізують свої бізнес-процеси з метою інтеграції IT-інфраструктуру, що може мати позитивний вплив. Адже, це впливає на швидкість операцій створення нових інформаційних каналів, спрощення процесів подання заявок та розробку нових продуктів та послуг.

Список використаних джерел:

1. Шубенко І. А. Тенденції діджиталізації на страховому ринку України. *Бізнесінформ*. 2020. № 2. С. 273-279.
2. Самошкіна І. Д. Розвиток діджиталізації страхового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. С. 1-6.
3. Полторак А. С., Мельник О. І., Баришевська І. В. Фінансова безпека страхового ринку України. *Modern Economics*. 2021. № 28. С 110-117.

Цибулькіна А. С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Науковий керівник – **Кучмієва Т. С.**, кандидат економічних наук,

доцент кафедри інформаційних систем та технологій

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Використання інформаційних технологій в процесі діяльності підприємства стає найбільш актуальною темою дослідження сьогодення. Практика успішних світових підприємств доводить, що результативність та ефективність управління підприємством не можуть бути досягнуті повною мірою без інформаційних систем, які впроваджуються для автоматизації діяльності підприємства.

Застосування інформаційних технологій в управлінні підприємством здійснюється з метою ефективної та оперативної комп'ютерної обробки інформаційних ресурсів, зберігання великих обсягів економічно важливої інформації та передачі її на будь-які відстані в мінімальні терміни. Тобто основним завданням є оптимізація діяльності підприємства на основі застосування інформаційних технологій [1, с. 23].

Питаннями ефективного управління з допомогою інформаційних технологій займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці як А. Кібанов, І. Герчікова, А. Гергенов, А. Карпов, Г. Куліков, М. Винокуров, Р. Гутгарц, А. Пархомов, І. Слюсаренко, Л. Лозовський, А. Козирєв, Т. Лепейко, Л. Мельник, О. Пушкар, В. Уткін, М. Хамер, Дж. Чампі, А. Щедрін та інші.

Інформаційні технології на підприємствах існують у вигляді різноманітних інформаційних систем і інформаційних комплексів та використовуються в різних сегментах управлінської системи.

Інформаційна система (ІС) — взаємозв'язана сукупність концепцій, методів, технологій, технічних і програмних засобів, використовуваних для автоматизації процесів збору, реєстрації, обробки, зберігання та видачі інформації споживачу в інтересах досягнення поставленої мети [2, с. 54].

Останнім часом набули широкого застосування на підприємствах такі системи як CRM (Customer Relationship Management - управління взаємовідносинами з клієнтами) та SCM (Supply Chain Management - керування ланцюгом постачання).

CRM-система використовується для автоматизованого збору даних про покупців і взаємодію з покупцями. Ця система забезпечує оперативний доступ до інформації під час комунікації з клієнтом, що є надзвичайно важливим в процесі здійснення продажів. Також CRM-система дозволяє здійснювати комплексний аналіз даних, який допомагає оцінити взаємозв'язок підприємства і клієнта. Таким чином, відбувається забезпечення безпосередньої участі

клієнта в діяльності підприємства та можливість впливати на процеси розробки продукту, його виробництво, сервісне обслуговування.

Актуальність впровадження CRM-системи полягає у базових функціях, які вона виконує а саме: визначення плану продажів; одержання та передавання замовлення на продаж; складання графіку продажів споживачам; конфігурація продуктів; аналіз обсягу продажів у перерізі груп клієнтів та груп продуктів; управління ресурсами розподілу [3].

SCM-система розглядає господарську діяльність як єдиний ланцюг взаємозалежних об'єктів, матеріальних та інформаційних потоків підприємства, його постачальників, дистриб'юторів і клієнтів, виділяючи в свою чергу шість основних областей, на яких зосереджено управління ланцюгами поставок: виробництво, постачання, місце розташування, запаси, транспортування і інформація. Тому SCM-система охоплює повний цикл закупівлі сировини, провадження виробництва і збуту товару.

Підприємства на сьогоднішній день розглядаються як комплексна система, яка охоплює ряд підсистем, які в свою чергу забезпечують ефективний розвиток і продуктивну діяльність підприємств. З метою автоматизації роботи, що веде до її спрощення і комплексного аналізу даних, використовуються різноманітні інформаційні технології. Використовуючи інформаційні технології, підприємство має можливість збільшити свою конкурентоспроможність, а також має можливість протягом тривалого часу задовольняти свої потреби.

Саме тому, роль інформаційних технологій у процесі діяльності підприємства безперечно велика. Використання сучасних програмних продуктів – це шлях до ефективної діяльності підприємства та підвищення його конкурентоспроможності. Однак, проблеми використання та впровадження інформаційних технологій у діяльність підприємства вимагають подальших наукових досліджень та впровадження рекомендацій.

Список використаних джерел:

1. Гергенов А.С. Информационные технологии в управлении : Учебное пособие. Улан-Удэ : Изд-во ВСГТУ. 2005.

2. Юрчук Н.П. Інформаційні системи в управлінні діяльністю підприємства // Агросвіт. 2015. №19. С. 53-58.

3. Онопко А.С., Жигалкевич Ж.М. Застосування інформаційних технологій в управлінні підприємством // Актуальні проблеми економіки та управління. 2017. №11.

4. Лункіна Т.І., Бурковська А.В., Гуліч К.О. Застосування фінансових технологій у банківській системі України. // Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2021. Вип. 2. С. 27-35. DOI: 10.31521/2313-092X/2021-2(110).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
В СВІТЛІ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ**

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної
конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених,
м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р.

Технічний редактор: О.А. Боднар

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк.2,9

Тираж 100 прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54008, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.